

Иван Ковачевић

„АМЕРИЧКИ ИДОЛ“, „ЈАРАНСКИ ПРИНЦИП“ И ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА У СРБИЈИ¹

Расправа између плаћених цитатометара и квантофрених техноида, с једне стране, и научника из области друштвених и хуманистичких наука, с друге стране, није могућа. Другачија расправа, унутар самих друштвених и хуманистичких наука, може допринети изградњи целовитог и примереног система валоризације науке у Србији. Једна таква расправа, вођена на Интернет форуму „BLOW – ROOM“ повод је за изношење основних идеја за реконструкцију и побољшање система процењивања научних резултата.

Основне идеје су ослобођење српских друштвених и хуманистичких наука од цитатометрије како страних, „Reuters“-ових листи, тако и домаћих листи које прави предузеће „СЕОН“ на занемарљивом броју цитата. Друга компонента је задржавање квантитативног мерила које прави разлику између продуктивних и непродуктивних истраживача, али уз трећи услов да рецензентски принцип буде доминантан како у процени квалитета појединачног текста и његове подобности за објављивање у одређеном часопису, тако и за прављење листе референтних часописа уз усвајање европске ERIH листе.

Кључне речи: *цитатометрија, вредновање научног рада, антропологија, српска антропологија, Одељење за етнологију и антропологију Филозофског факултета, наука као популарна култура, „јарански принцип“*

---

¹ Овај чланак је резултат рада на пројекту „Антропологија у XX веку: теоријски и методолошки домети“ (бр. 147037) који у целости финансира Министарство за науку и технолошки развој Републике Србије.

Увод – цитатометријско једноумље

Расправе о валоризацији резултата научног рада се у Србији најчешће свде на разговоре глувих. Квантофрени цитатометријски лоби одржава сопствене састанке на којима себи међусобно повлађују, понављајући став да је тотална квантификација решење које ће смањити државна издвајања новца за науку, тако што ће довести до укидања, или бар драстичног смањења финансирања, читавих група наука које, по правилу, не могу, мада уопште не би ни требало, да испуне услове природњачко устројене америчке цитатометрије. Самозвани проучаваоци науке, без базичног образовања за тај посао, проглашавају обично бројање цитата у научним часописима науком, славодобитно је називајући сцијентометријом. Вајни сцијентометри, следствено сопственом необразовању, нису у стању ни да дефинишу књигу (монографију) што је базични производ у великом броју наука, и то не само хуманистичких и друштвених, па су у свом баналном бројачком послу извршили просту ампутацију књига бројећи само оно за шта мисле да знају шта је тј. чланке у часописима.² С друге стране, када се расправа обавља изван унисоног друштва, уз учешће представника хуманистичких и друштвених наука, онда се претвара у разговор глувих и резултира увређеношћу оних који, држећи профитабилне позиције у окриљу државне управе, на новим сеансама једномишљеника, оптужују представнике друштвених и хуманистичких наука за изолационизам и бежање од компарације с науком у свету. Такви састанци су одржани крајем 2008. године и то, прво, **трибина Српске академије наука и уметности о евалуацији научног рада** 3. децембра 2008. и, убрзо затим, округли сто о вредновању у науци 8. децембра 2008. године у Привредној комори Србије. На састанку у САНУ цитатометријски лоби се сусрео с аргументованим и темељно припремљеним саопштењима проф. Љубомира Максимовића и проф. Предрага Пипера и уместо у том тренутку, одложено је реаговао на састанку одржаном пет дана касније у очекиваној једноумној ситуацији, полемишући с тезама аутора који нису били присутни.³

На трибини одржаној у Српској академији наука и уметности, историчар, проф. Љ. Максимовић је указао на неколико кључних места која бројање цитата у часописима чине неподобним средством за вредновање научног рада у хуманистичким и друштвеним наукама, као што су: неуважавање капиталних пројеката које, услед њихове дугорочности, цитатометрија не

² Губитак елементарне објективности састоји се у прављењу ранг-листе часописа на основу цитата текстова из тих часописа у неким другим часописима као да се часописи цитирају само у часописима, а не и у књигама. Недостатак који је очевидан, јер се текстови из часописа цитирају и у књигама, покривен је велом ћутања у инфантилној нади да то нико неће приметити нити употребити као дисквалификујући аргумент цитатометрије било ISI-јевске, било домаће производње.

³ Аутор овог текста је присуствовао састанку у Привредној комори тако да о његовом садржају сведочи на основу личног увида.

може да прати и валоризује, затим, познату немогућност цитатометрије да прати и региструје цитате у књигама, зборницима и осталим, често далеко важнијим публикацијама од часописа, немогућност примене ISI листа из хуманистичких наука, европско одбијање цитатометријског приступа евалуације научних резултата у хуманистичким наукама, и угрожавање „националних“ наука које имају шири друштвени значај него цитираност, услед малих научних заједница у тим наукама. На основу ових примедби, које укупно гледано у потпуности дисквалификују евалуациони значај цитатометрије у хуманистичким наукама, Љ. Максимовић је предложио диверсификацију правилника о вредновању научног рада, поновно стављање у процедуру документа који су усвојиле три комисије Министарства науке (за друштвене науке, за историју, археологију и етнологију и за језик и књижевност) као предлога за израду посебног Правилника и свођење цитатометријских показатеља на помоћно средство у валоризацији научних резултата у хуманистичким и друштвеним наукама.⁴

Истом приликом, лингвиста, проф. П. Пипер је указао на чињеницу да на ISI листама нема часописа који се баве српским језиком, као и да је број славистичких часописа веома мали, да многе земље одбацују примену ISI листа које представљају комерцијални производ компаније „Thomson Scientific“, затим на европско искуство у коме је централни принцип вредновања резултат научног рада принцип рецензирања и предложио израду компаративне студије о вредновању научног рада у Мађарској, Чешкој, Словачкој и Словенији.⁵

Неколико дана касније, у једномишљеничком окружењу цитатометријски лоби Пере Шипке и Ђуре Кутлаче није могао да понуди ништа друго осим замене теза. Наиме, квантофрени цитатометри научнике из друштвених и хуманистичких наука, који одбацују цитатометријско вредновање часописа и из тога проистичуће вредновање резултата научног рада ових наука у Србији, проглашавају за научне аутисте који се „затварају у своје атаре“ не желећи контакт са светском науком, што је најблаже речено неистина. Залагање за повезивање са европском науком кроз принципе Европске научне фондације (ESF), непобитан је доказ да се цитатометријски лоби служи бацањем прашине у очи. Нико не спречава цитатометре да светским цитатометријским фирмама („Reuters“) или њиховим домаћим имитаторима („SEON“) мере и броје цитате у оним научним дисциплинама где за то постоје и садржински и методолошки разлози, као на пример у дисциплинама у којима научници углавном не пишу књиге, али њихов упад у дисциплине у којима за примену бројања цитата у часописима не постоји никакво оправ-

⁴ Саопштење Љ. Максимовића на Трибини САНУ о евалуацији научног рада под насловом „Питање хуманистичких наука“ се, у интегралној и ауторизованој форми, налази на сајту <http://blowroom.yuku.com/> у подфоруму „Хегелово зрневље“.

⁵ Саопштење П. Пипера на Трибини САНУ о евалуацији научног рада под насловом „О вредновању научног рада у хуманистичким наукама“ се, у интегралној и ауторизованој форми, налази на сајту <http://blowroom.yuku.com/> у подфоруму „Хегелово зрневље“.

дање, представља културни деликт који би требало и јавно жигосати и ефикасно окончати.

Овакав начин вођења дебате, која то и није, јер се редукује на потпуно измишљене оптужбе, не зачуђује када се ради о директно профитно заинтересованој страни (Перо Шипка и предузеће „СЕОН“) или умишљеним, неадекватно образованим, тобожњим сцијентолозима, који повишеном агресивношћу покушавају да бране своју фалсификовану компетенцију (Ђуро Кутлача).⁶

Управо због оваквог карактера, тешко је очекивати да се у овим дискусијама, препуним агресије и обмана којима се служи квантофрени и профитерски цитатометријски лоби, може пронаћи бар мало разложне аргументоване расправе које ће послужити за усавршавање принципа евалуације резултата научног рада у хуманистичким и друштвеним наукама.

Могућности „меке“ дискусије

На срећу постоје и расправе у којима се на „мекан“ начин укрштају ставови о начинима евалуације резултата хуманистичких и друштвених наука и које могу послужити као полигон за истраживање оптималних евалуационих принципа.

Једна таква расправа започета је на Интернет форуму за хуманистичке и друштвене науке „BLOW-ROOM“ текстом Александра Бошковића „Либерализам, прагматизам и здрав разум“ и одговором Иване Башић.⁷

⁶ Ђуро Кутлача је рођен у Загребу 16. 12. 1956. године. Основну и средњу електротехничку школу „Никола Тесла“ у Београду завршио је са одличним успехом за шта је награђен дипломом „Вук Караџић“. На Електротехнички факултет у Београду, Одсек за електронику, се уписао школске 1975/76 године. На смеру Аутоматика дипломирао је 1980. године, са просечном оценом студирања 8,00 и одбраном дипломског рада под насловом: „Електронски множачи на бази конверзије у телеинформационим системима“, код проф. др Дејана Живковића, са оценом 10,00. По дипломирању се запослио у Институту „Михајло Пупин“ (од 05.01.1981) у Београду, где и сада ради, у Центру за истраживање развоја науке и технологије, на пословима руководиоца Центра. Последипломске студије на Заводу за управљање системима Електротехничког факултета у Београду завршио је са средњом оценом 10,00. Магистарски рад под насловом: „Вишекритеријумска евалуација конкурентности електро и електронске индустрије Југославије по основи технолошког садржаја“, за који су ментори били проф. др Властимир Матејић и проф. др Милић Стојић, одбранио је 29.05.1987. године. Докторску дисертацију под насловом: „Синтеза вишекритеријумске методологије за оцењивање достигнутог технолошког нивоа сектора националне привреде“, за коју је ментор био проф. др Властимир Матејић, одбранио је 25.03.1998. године на Факултету организационих наука у Београду. <http://arv-nauka.ns.ac.yu/vece/dokumenti/kartoni/KUTLACA%20Djuro.doc>.

⁷ Текст, реакција Иване Башић, као и даља расправа се могу наћи на сајту <http://blowroom.yuku.com/> у подфоруму „Avanti popolo!“. Сва цитирања су из тог извора.

Занимљиво је да изворни текст антрополога Александра Бошковића није ни антрополошки, нити се односи на проблем евалуације резултата научног рада, већ је политичко-публицистичке природе. Међутим, на неколико места, која чак за целину текста нису била ни нужна, Бошковић је оценио научну продукцију у Србији и изнео неке ставове о критеријумима за вредновање резултата научног рада. Та два места се односе на укупну научну продукцију у Србији за коју Бошковић пише:

„Према скорашњим подацима, које је у разговору за „Данас“ од 2. јуна 2007. изнео др Тибор Живковић, научници у Србији објављују, у просеку, *три до пет пута мање од њихових колега у Мађарској и Бугарској* – мада су просечне плате научника у Србији веће него у овим земљама.“

Ивана Башић је довела у питање веродостојност процене изнете у Бошковићевом навођењу Живковића, да би прва провера запела на томе што лист „Данас“, у свом Интернет издању, више не одржава архиву која сеже до 2007. године и да је Тибор Живковић одсутан (једногодишњи студијски боравак у Грчкој) уз напомињање да је Живковић податак нашао на сајту Европске научне фондације (ESF). Трагање за тим податком на сајту ESF, које је спровела Ивана Башић, није дало резултат, па је о овом сегменту расправа закључена њеном изјавом да Бошковић има више среће у претрази поменутог сајта. На тај начин је стварање опште слике о непродуктивности српских научника остало без чињеничког поткрепљења, а сама тема показала да је потребно далеко минуциозније ући у процену обима научне продукције, мада се поставља питање да ли је збирни податак уопште релевантан за било шта услед великих разлика у дисциплини. Сасвим је могуће да у једној дисциплини или чак групи дисциплина број објављених радова буде већи него у Бугарској, а мањи него у Мађарској итд.

Од паушалне квантитативне оцене далеко је занимљивији улаз у расправу о критеријумима вредновања резултата научног рада. Не слажући се са залагањем да се валоризација научног рада обавља искључиво у домаћим оквирима, Бошковић указује на неприхватљивост таквих идеја, мада не наводећи њихов извор и заступнике:

„Пошто се укину и обесмисле сви критеријуми за вредновање нечијег рада (у смислу научног „*outputa*“, објављених радова у релевантним публикацијама, и томе слично), ако се наметне идеја да су они који објављују у ствари „прозападни“ (и као такви, наводно *непријатељски расположени* према „домаћој средини“), онда је, наравно, бити лако „први у селу“...“

Две су кључне категорије у залагању А. Бошковића за екстерну валидацију квалитета – „релевантне публикације“ и „квалитетни часописи“. На питање који су то „квалитетни часописи“ есенцијални одговор је да су то часописи са „peer review“ системом, а додатно објашњење, да се то односи

на часописе са ISI листе, може се извући из одбране ISI листе од оних који је нападају тако што тврде да у часописима са те листе може да објави свако. Међутим, одбрана од апсурдних напада, којима се не наводи извор, не доприноси ничему, а поготово не доприноси одбрани од утемељених замјерки које, у оквирима друштвених и хуманистичких наука, дисквалификују примену ISI листе као инструмент за рангирање појединаца, пројеката и институција, у Србији, а и уопште.

Треба одмах и јасно рећи да потпуно одбацавање било какве примене ISI листе у вредновању научног рада хуманистичких и друштвених посленика у Србији не значи залагање за сеоску атаризацију и уживање у статусу „првог у селу“. Напротив, вишеструки су путеви квалитетног повезивања српских хуманистичких и друштвених наука са светском науком путем исправног дефинисања појмова „релевантне публикације“ и „квалитетни часописи“. Европска кровна научна асоцијација ESF (European Science Foundation) је за хуманистичке науке створила ERIH листу релевантних часописа у хуманистичким дисциплинама и то рангујући их на основу њиховог научног домета на три категорије А, В и С према општем, регионалном и локалном значају појединог часописа. У стварању такве листе нема будаластог такмичења баба и жаба у скоку у даљ или плетењу чарапа па, чак, није од пресудног значаја ни то да ли је листа строго јединствена у смислу дисциплине што је, пак, између осталог, онемогућило озбиљно узимање у обзир антрополошке ISI листе.⁸ Сасвим проста замена, где би се уместо ISI листе у вредновање научног рада у Србији увела ERIH листа, што су учинили неки факултети у процени напредовања у универзитетској каријери, би била велики напредак у интернационализацији на начин примерен европској мултикултурној и мултијезичкој реалности.⁹

Можда ће некоме изгледати неочекивано, али јарански принцип¹⁰, о коме говори А. Бошковић, помножен великим бројевима, јесте основ продукције научних радова намењених индивидуалном или колективном успеху на ISI листи која се базира на принципима популарне културе и гласања попут гласања за „Америчког идола“. Бројање цитата тј. гласова у избору за најпопуларнијег аутора или најпопуларнији часопис довело је до непотребног цитирања и навођења стотина библиографских јединица у списку референци, што није ништа друго до јарански принцип увећан за величину научне заједнице и прилагођен тој величини.¹¹ Да је то случај потврђује одсуство

⁸ О потпуној неупотребљивости антрополошке ISI листе за било какво бодовање и ранговање (Ковачевић, 2009).

⁹ Посебна аргументација нужности искључења било какве улоге домаћих бројача цитата. (Ковачевић, 2009).

¹⁰ Систем слепих рецензија тзв. реег review систем је, сматра А. Бошковић, немогуће спровести у малој средини каква је Србија, јер свако свакога познаје, тако да је и даље на снази „јарански принцип“.

¹¹ На базични систем „цитирам ја тебе, а ти мене“ као основ постојања обимом малих текстова са више од стотину референци сам указао у тексту са поднасловом „Цитаметрија као покушај убиства српске антропологије“. (Ковачевић, 2008b)

било какве сумње у оригиналност и иновативност текста мањег од десет страница заснованог на великом броју библиографских јединица.¹² Ако је пак иновативност и оригиналност јасно видљива и простире се кроз цео текст поставља се питање чему онда служе више десетина или чак стотина референци осим као иницијални улози у заједничко цитатометријско деоничарско друштво. Стога би у правила о вредновању резултата научног рада у Србији вредело увести правило да се радови који наводе више од једне библиографске јединице на хиљаду карактера текста сматрају „прегледним радовима“, који носе само 50% од бодова који би им припали да су сврстани у категорију „оригинални научни чланци“, а у зависности од ранга часописа у коме је објављен, као и да се они чланци који имају преко 100 референци бодују као стручне библиографије.

Када је реч о „јаранском принципу“, који може произаћи из невеликог обима научне заједнице, што се сматра главним генератором „јаранског удруживања“, заснованог на томе „што свако свакога познаје“, поставља се питање да ли констатовање, додуше претпостављеног, а недоказаног, „јаранског принципа“ треба да буде покретач или кочница његовој демонтажи. Конкретно да ли због недоказане, а увредљиве претпоставке да у малим српским научним заједницама нема научника од интегритета који се, у двострукој анонимности „peer review“ принципа, односе објективно према текстовима које добију на рецензију, треба одбацити „peer review“ систем и отвореним рецензијама додатно их оптеретити. Одговор на ово питање је недвосмислено негативан. Насупрот дефетистичком негирању могућности објективног процењивања, пасивном односу према покушајима побољшања квалитета домаће научне периодике и идолатрији часописа са ISI листе потребно је регулисати квалитет водећих домаћих часописа, прилагођавајући их европским мерилима. Бошковићев опис ситуације у Норвешкој тамошњу антрополошку заједницу приближава балканском јаранизму:

„Наравно да треба водити рачуна о специфичним областима, које су важне за одређену средину (на пример, *сви норвешки антрополози објављују и у локалном антрополошком часопису, који излази само на норвешком!*) – али зашто не водити рачуна о њима тиме што ће се објављивати у квалитетним часописима, са рецензијама (тзв. „peer review“ систем) „.

Из текста следи став да се може водити рачуна о специфичним областима, тако што ће се објављивати и у квалитетним часописима са peer review системом, што је неспорно, под условом да то нису часописи незаинтересо-

¹² Насумично изабран пример из текуће продукције америчких антрополошких часописа је текст који нема ни 10 страница (23.000 карактера заједно са именима аутора на које се позива) и 69 библиографских јединица. Текст започиње на стр. 72. и завршава се на половини стране 78. док се списак наведене литературе налази на странама 79, 80, 81 и 82. (Haanstad, 2009)

вани за „специфичне области“ као што је већина америчких антрополошких часописа са ISI листе, јер је највећи број „специфичних области“ **специфичан**, што ће рећи, занимљив само за специфичну средину. То значи да су норвешки антрополози сасвим јасно схватили да се „вођење рачуна о специфичним областима“ мора обављати у локалном норвешком часопису зато што други локални часописи са ISI листе као што су нпр. „Oceania“ „Plains Anthropology“ или „Africa“ нису заинтересовани за норвешке теме, а процена релеванције тема се и у другим часописима са ISI листе битно разликује од процене релеванције унутар друштва о коме се ради.

Међутим, у елаборацији принципа вредновања научног рада јавља се уз цитатометрију и принцип „зна се“. Како делује принцип „зна се“? А. Бошковић нас обавештава како у Америци, колевци сцијентометрије, не функционише бројачки принцип, већ принцип „зна се“:

„У САД је најзаступљенија хијерархија, али се из сваке области зна који су главни часописи, и ту је потребно нешто објавити, да би се напредовало у струци. Такође се рачунају само књиге „published by a reputable publisher“ (поново, сви знају ко су они: највеће универзитетске издавачке куће, Routledge, Harcourt, Macmillan, Berghahn и томе слично – знам пре свега за друштвене и хуманистичке науке).“

Принцип „зна се“, према коме И. Башић има оправдану резерву („нелагодност“), функционише само на први поглед када се ради о „најпознатијим“ часописима и издавачким кућама. Када се дође до само мало мање познатих часописа и издавачких кућа поставља се питање да ли су „reputable“, о чему могу постојати различита мишљења, а да не говоримо о издавачким кућама мање познатих универзитета, које могу бити врло озбиљне, али ће их неко сматрати недовољно угледним. Самим тим се враћамо на питање шта су „релевантне публикације“ и „квалитетни часописи“, питање које је у оквирима принципа „зна се“ остало без употребљивог одговора.

На основу конфронтације ISI-јевске цитатометрије и принципа „зна се“ види се да не само да су међусобно неспојиви, већ да оба имају иманентне недостатке који их дисквалификују као мерило у српским хуманистичким и друштвеним наукама. С тим у вези, посебно је смешан покушај домаћих часописа да уз финансијску помоћ државно-јаранске провенијенције доспеју на листу часописа које ће компанија „Reuters“ цитатометријски пратити три године. То би значило да ће неки часопис који има доброг јарана у министарству или, чак у савршеном облику, министра јарана или министарку јараницу, нагло, уз уплату „Reuters“-у, постати „часопис са ISI листе“. Љубитељи ISI листе те часописе већ проглашавају „часописом са ISI листе“ иако су они тек у њеном предворју с плаћеном картом за улазак на перон, и журе да објаве радове у три плаћене године да би себе прогласили ауторима који имају радове објављене у часопису са ISI листе. По завршетку пробног рада, с обзиром на мале шансе да прођу у другу половину ISI листе, остаће где су били у класификацијском систему нашег Министарства као часопис

из доње половине ISI листе с могућим импакт фактором 0.¹³ Докле ће их „Reuters“ водити на листи обзиром с на занемарљив импакт фактор, зависи од нових уплата које могу изостати с обзиром на променљивост позиција у државним структурама.

Овде се сагледава преплет два ненаучна принципа: балканског јаранизма и америчког комерцијализма. Комерцијалност „Reuters“-а, последица профитног карактера компаније, тежи да наплаћујући мониторинг увећа свој приход, што, без обзира на невелике своте, одражава принцип да „ништа није цабе“ и јасно показује да профитни принцип иде за зарадом без обзира да ли продаје тениске рекете, сосове или ранг-листе часописа. То што компанију „Reuters“ не занима да раздвоји „часопис на пробном раду“ од староседелаца на ISI листи, који имају какав-такав импакт фактор, или то чак чини намерно, испуњавајући потребу неких часописа да бар три године буду у ISI друштву, је као створено за балкански јарански принцип да се јевтино купи, тобоже скупоцено, одело.

Промењен персонални састав је, уместо цеховски ексклузивног плаћања, довео до, додуше усмене, понуде да држава плати улазак на ISI листу бројним часописима што би омогућило новом саставу да као свој велики допринос изнесе „податак“ како је за време мандата, број српских часописа „на ISI листи“ повећан 3 или 5 пута. То што домаћи часописи из хуманистичких и друштвених наука, услед доминантно америчког порекла часописа са ISI листе, немају шансе на „пробном раду“ остваре значајнији импакт фактор па ће проћи лоше на такмичењу у спорту који их се и иначе не тиче и забележити нуле у колони цитираности у, претежно, америчким часописима, није од значаја у поређењу са „брзим успехом“ српске науке који би се огледао у тобожњем повећању броја часописа на ISI листи. Часопис, на пример из антропологије, који би пожелео да оствари импакт фактор мало већи од нуле би морао да заборави базични смисао свог оснивања, да темељно проучи све модне тематске трендове, све обрасце писања текстова, па и идеолошке обресе нпр. америчке антропологије, па да се производњом текстова, преведених на енглески, заснованих на тим клишеима, агресивно дистрибуира и, можда неке допадне, те освоји понеки глас (цитат) у гласању за антрополошког „америчког идола“.

Управо на овом примеру се види проблем дефинисања онога што Бошковић назива „квалитетним часописима“, јер неки часописи са ISI листе то не морају бити, а у још већем броју су нерелевантни за научну заједницу у Србији и многе друге антрополошке заједнице у Европи. Други квалитет о коме је реч јесте рецензентски принцип, оличен у „peer review“ систему који обезбеђује квалитет. Да ли је рецензентски систем у малим научним зајед-

¹³ Чак и важећи Правилник донет уз апсолутну доминацију природњачко-техноидног сектора и притисак цитатометријског лобија часописе из доње половине ISI листе бодује једнако као водеће националне часописе, па чак мање од домаћих часописа који се категорично посебно одлуком Матичних одбора и Министарства.

ницама нападнут „јаранским принципом“? Може се претпоставити да мало-бројност научне заједнице доводи до препознатљивости ауторства текстова у неким случајевима, али то не значи да је препознатљивост стопостотна. Закључивање да претпостављена препознатљивост за собом нужно повлачи необјективност пренебрегава чињеницу да је рецензент такође анониман, а у потпуности и без директних доказа целу научну заједницу оптужује за неморал и подваланство. То што систем није у потпуности заштићен од компромитације не значи да је увек и потпуно компромитован, већ да га је, уместо проглашавања оног што је могуће за стварно, потребно доградити.

Како избећи и јаране и идоле?

Прво, потребно је у потпуности одбацити сваку цитатометрију у хуманистичким наукама. Из разматрања научних резултата у Србији треба искључити ISI листу као списак надређених страних часописа и увести европску ERIH листу као листу на коју је домаћим часописима омогућен улаз уколико својим квалитетом то заслужи. У хуманистичким и друштвеним наукама ISI листа је у потпуности непотребна јер је европска ERIH листа обухватила одређен број часописа са ISI листе које Европска научна фондација сматра европски релевантним. Изостали су са антрополошке ERIH листе они часописи који су на антрополошку ISI листу залутали само зато што класификатори-дилетанти нису имали знање да их правилно класификују као „Social Networks“ или „Global Networks“.

Потпуно искључити из вредновања друштвених и хуманистичких наука Перу Шипку и његово предузеће „CEON“, јер уносе непотребну забуну у вредновање часописа које треба да се одвија на експертском нивоу уз прецизно дефинисане услове хијерархијских категорија. Био би смешан да није опасан напад Пере Шипке на Закон о научној делатности у делу где Закон одређује Матичне одборе као предлагаче листи часописа које служе за бодовање тј. вредновање резултата научног рада у Србији. Уместо Матичних одбора као предлагача тих годишњих листи часописа Перо Шипка је предложио себе и своје предузеће „CEON“ као једини меритум ранговања часописа.¹⁴

¹⁴ Перо Шипка је предложио укидање компетенције Матичних одбора и васпостављање његовог предузећа уместо њих на састанку у Привредној комори Србије одржаном 8.12. 2008. године. Извештај листа „Политика“ изазвао је Шипкину реакцију и писмо Председници Управног одбора А.Д. Политика, Соњи Лихт, и пријаву против листа „Политика“ Суду части Удружења новинара Србије. Комплетан материјал налази се на сајту „Ceona“ (http://ceon.rs/index.php?option=com_content&task=view&id=206&Itemid=73). На истом састанку Перо Шипка је на предлог да се као референтна листа уведе ERIH листа Европске научне фондације, према импресији аутора овог текста готово збуњено, приметио да та листа није цитатна, уопште не схватајући да је баш то разлог због кога се предлаже.

Друго, не треба због могућег деловања „јаранског принципа“ престати са креирањем правила која ће га сузбијати и, на крају, у великој мери онемогућити. Један старији предлог потекао из Матичног одбора за историју, археологију и етнологију Министарства науке и најновије упутство о уређивању часописа су на трагу борбе против „јаранског принципа“ у рецензирању и уопште у уређивању домаћих часописа. Најважније средство против затварања у мале средине у којима лакше функционише принцип „ја теби ти мени“ јесте интернационализација главних послова у производњи научне периодике. То значи да се инсистира на интернационалном саставу редакција и на значајном уделу страних рецензента. Не може се рећи да је инсистирање, садржано у упутству, да у саставу редакције часописа, који издаје научна институција, буде бар половина чланова који нису из те институције, чаробна формула која ће спречити јарански принцип, али правило по правило, усмерено у правцу објективности оцењивања научних производа у фази публикавања, допринеће да се смањи могућност институционалне затворености и племенске дисциплине. Осим тога, сузбијању „јаранских“ рецензија одређена искуства може донети и тражење једне рецензије изван уже дисциплине, а у најближем и релевантном научном окружењу.¹⁵

На категоризацију домаћих часописа би првенствено утицало то да се неки часопис налази на ERIH листи. Категоризација осталих домаћих часописа, коју обављају Матични одбори, се у хуманистичким и друштвеним наукама може прописати преко следећих параметара: издавач, састав редакције, језик, односно, језици на којима часопис излази, постојање резимеа на страном језику или језицима, учешће оригиналних радова аутора из иностранства, постојање преведених текстова страних аутора, учешће рецензента из иностранства, „peer review“, редовност излажења и начин излажења.

Предлог Матичног одбора за историју, археологију и етнологију упућен националном савету за науку и технолошки развој 2007. године предвиђао је услове које часопис који излази у Србији мора да испуни да би му се унутар земље признао међународни значај. Ти услови су били:

да издавач часописа буде регистрована научноистраживачка организација или научно удружење;

да 50% редакције сачињавају еминентни научници из иностранства, а других 50% редакције сачињавају домаћи еминентни научници;

да 1 свеска у 2 године у целости буде на једном од светских језика;

да свака свеска садржи најмање један рад на неком од светских језика;

¹⁵ Овај принцип је примењиван у избору рецензента једног антрополошког часописа па је рецензија за текст о урбаној топографији као когнитивној мрежи тражена и од урбаног социолога, за текст о антрополошком проучавању религије од социолога религије, за текст из антропологије туризма о владарском туризму у Југославији после Другог светског рата од историчара који се бави тим периодом, за текст из антрополошке методологије од археолошког методолога итд.

да резимеи и кључне речи буду на једном или више страних језика;
да садржи најмање један оригинални чланак страног еминентног научника годишње;

да садржи најмање један превод страног научног текста годишње;
да најмање 50% рецензената у свакој свесци сачињавају еминентни научници из иностранства, док других 50% рецензената да сачињавају домаћи еминентни научници;

да сваки текст рецензирају два рецензента којима није познато име аутора, као и да се аутору уз рецензентске примедбе не саопштава име рецензента.

Ове услове, који су већ наведени у једном ранијем тексту (Ковачевић, 2008b), вреди упоредити с најновијим упутством за уређивање научних часописа које носи назив „Акт о уређивању часописа“ донетим 9.7.2009. године од стране ресорног министра. Скоро ништа од ових критеријума које је предложио Матични одбор за историју, археологију и етнологију се није нашло у наведеном упутству министарства осим, тек неколико препорука, попут оне у којој се уредништву препоручује да „што више рецензената обезбеди из иностранства, како би се у односу на домаће ауторе избегао конфликт интереса“.¹⁶ Такође, ово упутство сугерише, мада не прописује, да половина чланова редакције треба да буде изван научне установе која часопис издаје, као и да половина аутора текстова буде изван те установе, чиме се укида ранији принцип гласила где је часопис био „гласило и огледало“ научноистраживачке организације. И поред тога што ширење редакције и аутора изван установе-издавача позитивно делује на разбијање затворених и самодовољних средина, то је још далеко од детаљних и прецизних услова у том правцу који би служили за стицање категорија. То значи да уколико Министарство науке и Национални савет за научни и технолошки развој нису прописали услове за стицање категорија часописа, то био морао да учини Матични одбор.¹⁷ Упркос томе што ти разрађени параметри не би били озваничени, испуњавање таквих услова удаљује појединачни часопис од „јаранског принципа“ и показује како тај принцип није никакав фатум српске научне периодике.

¹⁶ Акт о уређивању часописа, „Службени гласник Републике Србије“, бр. 79/05. У наведеном упутству нашло се нечувено прописивање начина цитирање референци. Незабележено је да држава прописује како ће се цитирати референце у различитим дисциплинама са вишевековном традицијом цитирања. Очито је да су у питању комерцијални разлози и финансијски аранжман са „СЕОН“-ом коме је тешко (и скупо) да по фуснотама испод текста пребројава цитате из часописа (књиге и онако не броји јер ни не зна шта су). У том смислу говори и поносна изјава Пера Шипке да је „СЕОН“ „учествовао“ у изради поменутог упутства. (http://ceon.rs/index.php?option=com_frontpage&Itemid=73).

¹⁷ Матични одбор за историју, археологију и етнологију се приликом категоризације часописа користи већим бројем параметара које је предложио вишим државним органима на усвајање.

На тај начин би сваки текст прошао кроз више независних нивоа процене, од редакцијске предрецензије, преко „peer review“ рецензија једног рецензента из научне заједнице и једног изван ње (из сродне струке или из иностранства), а резултат у целини, часопис, би био изложен категоризацији на основу прописаних услова унутар земље (експертско тело министарства – тренутно Матични одбор) и изван земље, од стране ESF која процењује који ће часописи ући на ERIH листу. У питању је, дакле, петостепени систем експертске провере квалитета, у поређењу са којим сцијентометријски бизнис може само да оде у историју промашаја научне и просветне политике у Србији.

Стога се поставља питање шта значи дефетизам и ламентирање над неизбежношћу српског јаранизма. Ништа друго до инфериорно-провинцијално самоспутовање и тражење оправдања за идолатријско гледање у све што је спољашње, па макар било и ординарна глупост, попут антрополошке ISI листе.

Треће, сасвим је јасно да је два веће од један и да је резултат НУЛА резултат лењости или било које друге неспособности за научни рад, па је за такве „научнике“ једино решење престанак финансирања. То значи да квантитативна мерила, уз јасно дефинисане квалитативне критеријуме, могу послужити за ранговање истраживача. Непобитност чињенице да је два веће од један и став да лењост не сме бити толерисана и награђивана, чине да замерке које се упућују квантификацији резултата научног рада, засноване на апсолутизацији квалитативних мерила и ставу да се некада није мерио број радова већ квалитет радова и нова открића (И. Башић), неће допринети изради јасних и избалансираних правила за евалуацију резултата научног рада. С друге стране, оцена да „овде у науци има толико лењих људи да је то страшно“ (А. Бошковић) је проблематична и подстицајна истовремено. Проблематична је утолико што није ничим поткрепљена, али је подстицајна за расправу о критеријумима. Наиме, према условима за финансирање и категоријама истраживача које је Министарство науке донело на почетку пројектног циклуса 2006. године од свих категорије (Б5-Б1 и А3-А1) за финансирање су предвиђене категорије од Б-3 па на више, а за ту почетну категорију се тражи 8 бодова за 5 година. Могуће је расправљати да ли је 8 бодова исувише ниска граница за финансирање и да ли треба у пројекте укључивати истраживаче који су за пет година остварили тако мали резултат. Преведено на језик научних резултата, 8 бодова представља 4 чланка објављена у часопису од националног значаја или чак само два чланка у часопису који посебном одлуком носи 4 бода. То може изгледати мало и оправдано је питати се да ли треба финансирати истраживаче с тако малом продукцијом. С друге стране, истраживач који је у том периоду радио на обимној монографији, све и да та монографија буде класификована као монографија од изузетног значаја добиће само 7 бодова и остати без финансирања. То значи да систем бодовања, осим тога што у облику какав данас постоји, у себи садржи одређену стратегију научног рада која не фаворизује писање књига, већ публи-

ковање у часописима, омогућава па чак и подстиче ниску продуктивност. У том смислу се може рећи да постоје одређени предуслови за „лење“ научнике, па то истраживање продукције српских научника у појединим областима чини још занимљивијим.

О научној продукцији у новој српској антропологији

О научној продукцији у одређеној научној дисциплини могуће је говорити процењујући и квалитет, квантитет или и једно и друго. У тексту који је довео до инспиративне расправе о вредновању резултата научног рада у хуманистичким и друштвеним наукама, А. Бошковић, с правом, одустаје од расправе о квалитету српске антропологије када каже: „... нећу помињати квалитет текстова из области којима се бавим (антропологија, али и теорија друштвених наука)“. Веома је добро и научно сасвим поштено, јер се из његове научне продукције види да се не бави новом српском антропологијом те да би свака оцена квалитета коју би изнео била паушална и импровизирана. Наиме, солидан број радова (једна књига, 9 чланака и више текстова у зборницима) које је публиковао у последњих пет година, регистрованих у узајамној библиографско-каталошкој бази података Народне библиотеке Србије (COBIB.SR) као и на сајту самог аутора¹⁸, састоји се из књиге антрополошког карактера¹⁹ под насловом „Мит, политика, идеологија“ (Вошковић, 2006), два текста о Клифорду Герцу (Бошковић, 2007а, 2007б), затим по једног текста у зборницима о јавном мњењу и распаду Југославије (Pantić, 2009, Rašević, 2007), затим о стратегији борбе против сиромаштва, (Вошковић, 2008), текста о односу антропологије са колонијализмом и феминизмом (Вошковић, 2009), затим о конструисању другости у савременом свету (Вошковић, 2005а) и текстова о бразилској (Вошковић, 2005б) и јужноафричкој антропологији (Вошковић, 2007с).

Ни у једном од наведених текстова Бошковић не цитира ништа из нове српске антрополошке продукције²⁰, што омогућује претпоставку да у њу уопште није упућен, а с већом сигурношћу говори да се тиме, напосто, није бавио, идући за сопственим научним интересовањима, која се огледају у насловима наведене петогодишње продукције.

Нешто другачији су текстови који се односе на раније фазе етнологије у бившој Југославији. Први текст је „Distinguishing 'self and other'. Anthro-

¹⁸ <http://www.gape.org/sasa/>

¹⁹ Друга књига из 2005. године у издању Хелсиншког одбора за људска права у Србији под насловом „Етнологија свакодневног живота“ представља збирку новинских колумни.

²⁰ Једина библиографска јединица коју Бошковић наводи је књига Ивана Чоловића „Бордел ратника“.

pology and national identity in former Yugoslavia“ објављен у антрополошком магазину „Anthropology Today“ (Bošković, 2005c). У том чланку, намењеном англофонској читалачкој публици ове публицистичко-популарне публикације, Бошковић цитира свега неколико текстова српских антрополога, углавном на енглеском језику, од којих тек један припада овом миленијуму. Други текст, из зборника који је Бошковић приредио (Bosković, 2007e), као и текстови публиковани у часописима у Чешкој и у Бугарској (Бошковић, 2007d), односно у Зборнику радова са скупа „Етнологија и антропологија: стање и перспективе“ (Бошковић, 2005b), говоре о неколико виђења односа етнологије и антропологије у бившој Југославији. У најдетаљнијем прилогу, из зборника „Other People’s Anthropologies“, Бошковић реферира на неке текстове српских антрополога у двадесетом веку (Čolović, Kovačević, Naumović, Prošić-Dvornić), али само на радове који се односе на тему његовог прилога, на историју антропологије или друштвену улогу дисциплине.²¹

И поред више текстова о неким парцијалним аспектима ранијих фаза развоја антропологије у Србији у целини радова А. Бошковића се не препознаје компетенција за оцену укупне нове продукције српске антропологије²², па његов став о антропологији у Србији, вероватно, треба и складу с тим и тумачити. Наиме, у оквиру дијалога с Иваном Башић Бошковић се поново осврће на антропологију у Србији и пише:

„Оно што ја мислим јесте да, ма колико сваки систем бодовања и вредновања био несавршен, некакав систем ипак треба да постоји. Што се тиче области којима се бавим или сам се бавио (антропологија, методологија друштвених наука, мит, студије рода), сасвим одговорно тврдим да, мада ствари нигде нису савршене (опет, на основу свог искуства, свашта бих могао испричати о многим земљама...), у Србији је ситуација ипак знатно лошија (да не употребим неки други израз)...“

Није сасвим јасно да ли је Бошковић мислио на квалитет, квантитет или на систем вредновања. Ако је пак реч о овом трећем, сасвим је оправдано тврдити да је ситуација веома лоша, јер важећи Правилник о поступку стицања истраживачких односно научних звања и начину вредновања и квантитативном исказивању научноистраживачких резултата²³, као и претходни пра-

²¹ Извори на којима Бошковић базира закључке („ограничени контакти са студентима и млађим колегама из Београда“) такође говоре о изостављању разматрања продукције у новој српској антропологији, без обзира на то што је анализа те продукције једини могући основ и за оцену стања и за прогнозе развоје.

²² И код Бошковића се може, мада имплицитно, приметити став социјалне антропологије З. Голубовић према етнологији, који се састоји у намерном петрифицирању етнологије 1960-их година XX века из времена Барјактаровића и Влаховића, јер само у односу на такву етнологију делује супериорно, док у односу на нову српску антропологију показује сву исправност и анахроност. (Ковачевић, 2006, 63–74).

²³ Правилник о поступку стицања истраживачких односно научних звања и начину вредновања и квантитативном исказивању научноистраживачких резултата, Службени гласник РС, бр. 38|2008.

вилници, књигу, врхунски научни производ у антропологији вреднује исто колико и два чланка у часописима одговарајућег нивоа, иако књига садржи неки пут десет пута већи број страница од два чланка у часописима. Тако је, нпр. раније поменута антрополошка књига А. Бошковића аутору донела 7 бодова и то само уколико је рангирана као национална монографија од изузетног значаја, што је само мало више бодова од 6, колико доносе два чланка у одговарајућем водећем националном часопису (по 3 бода).²⁴

Што се тиче могућег квалитативног карактера претходне оцене стања антрополошке продукције у Србији, већ је указано да опус А. Бошковића не наговештава компетенцију за давање такве оцене, па се стога може поверовати да се ради о процени квантитета научних резултата антрополога у Србији.

Ни аутор овог текста није у могућности да даје квалитативну оцену савремене српске антропологије, али из сасвим других разлога. Наиме, будући њен део и веома активни учесник, није у ситуацији да сагледа ту продукцију на најобјективнији могући начин. Стога се у расправу о продукцији у новој српској антропологији може укључити износећи само квантитативне, интерсубјективно проверљиве, податке које лично учешће не може ни на који начин деформисати.

Подаци о антрополошкој продукцији у Србији ће бити приказани на основу продукције чланова Одељења за етнологију и антропологију Филозофског факултета у Београду.²⁵ Петнаест наставника и један сарадник представљају око трећине продуктивне антрополошке популације у Србији. Остале две трећине сачињавају запослени у Етнографском институту САНУ, осталим научним институтима, запослени у музејима који се осим основне музеолошке делатности баве и антрополошким научним радом, као и један број млађих сарадника афилиран на пројектима Министарства науке. Аматере и дилетанте, који с највећим научним неантрополошким, титулама и звањима, производе параантрополошке текстове, свакако, нећемо узети у обзир без обзира на њихово присуство у јавности.

---

²⁴ Аутор овог текста, упркос томе што је члан одговарајућег Матичног одбора Министарства науке, не може са сигурношћу рећи с колико је бодова вреднована књига А. Бошковића, с обзиром да је он запослен у Институту друштвених наука па пројект на коме учествује није вреднован у Матичном одбору који оцењује антрополошку продукцију у Србији.

²⁵ Уколико се ради о приказу продукције најпродуктивнијег дела научне заједнице онда је то истовремено приказ главнине стања српске антропологије.

Табела 1.
Књиге чланова Одељења за етнологију и антропологију
(2005–2009)²⁶

Аутор	Књига	Одбрањена необјављена докторска теза
1	2	3
Антонијевић Драгана	2	
Ђупурдија Бранко	1	
Ердеи Илдико	1	
Горуновић Гордана	1	1
Ивановић Зорица		1
Ковач Сенка	1	
Ковачевић Иван	4	
Миленковић Милош	2	
Наумовић Слободан		1
Недељковић Саша	1	
Радуловић Лидија	1	1
Рибих Владимир	2	
Синани Данијел	3	
Велимировић Данијела	1	
Вучинић-Нешковић Весна	1	
Жикић Бојан	2	
Укупно	23	4

Табела јасно показује да у непуних пет година продукција чланова Одељења за етнологију и антропологију од двадесет три *самосталне* књиге²⁷ и четири доктората, који још нису објављени, представља публикување близу две књиге у пет година, да је шест чланова Одељења објавило више од једне књиге у наведеном периоду или, када се гледа продукција Одељења у целини то износи преко пет књига годишње као и да нема ни једног члана Одељења који није у овом периоду објавио бар једну књигу или одбранио докторску дисертацију.

Уколико се пак, продукција представи кроз часописе, који се могу и издвојено посматрати с обзиром на један број текстова који су и у књигама и у часописима, и то кроз два часописа које издају Одељење за етнологију

²⁶ Комплетне референце се могу наћи у узајамној библиографско-каталожкој бази података Народне библиотеке Србије (COBIB.SR).

²⁷ У књиге се, овде, не рачунају нижи облици ауторског рада као што су колективне монографије два, три или више аутора, а, поготово, приређивање зборника, иако су и једно и друго, у разматраном периоду, мада у мањем броју, правили и чланови Одељења за етнологију и антропологију.

и антропологију („Етноантрополошки проблеми“) и Центар за етнoлошка и антрополошка истраживања Филозофског факултета у Београду („Антропологија“), као и остале часописе и зборнике, видеће се (табела 2.) да је 16 чланова Одељења за етнологију и антропологију произвело 153 чланка у периоду 2005-2009.²⁸ Овај, унеколико непотпун, преглед показује просечну појединачну продукцију од 10 чланака за пет година или два чланка годишње. Уколико се, пак, овом дода да је неколико чланова Одељења с најмањом продукцијом чланака у наведеном периоду завршавало докторске дисертације или монографије онда и овај показатељ говори о високој продуктивности чланова одељења.

С обзиром на то да је скоро половина продукције у часописима које издају Одељење и Центар за етнoлошка и антрополошка истраживања Филозофског факултета и који по категоризацији за 2008. и 2009. носе 4 бода („Етноантрополошки проблеми“) и 3 бода („Антропологија“)²⁹, као и да ни један од набројаних текстова није објављен у публикацији која носи мање од 2 бода, за очекивати је да ће истраживачи с Одељења бити високо ранжирани. Оваква продукција мерена мерилима Министарства науке и пројектована на период 2006–2010. године ће највероватније довести до тога да већина чланова Одељења буде у, другој по рангу, категорији А2, а један већи број у највишој категорији А1.³⁰

²⁸ Сви бројеви часописа „Етноантрополошки проблеми“ и „Антропологија“ се могу прегледати на Интернет адреси www.anthroserbia.org, а комплетна библиографија за период 2005–2007. године у поменутој бази података Народне библиотеке Србије. Те библиографије су само делимично допуњене за период 2008-2009. године тако да је стварни број објављених радова, заправо, већи. Види библиографије научних радова свих чланова Одељења за етнологију и антропологију на адреси <http://www.vbs.rs/cobiss/index-sc.html> односно <http://splet02.izum.si/cobiss/Bibliographies.jsp?init=t&co=srb&lang=srb>

²⁹ Категоризација часописа из историје, археологије и етнологије на сајту Министарства науке и технолошког развоја: http://www.nauka.gov.rs/cir/images/stories/Maticni_n_odbori/Liste_casopisa_2009/mno_istorija-arheologija-etnologija.pdf

³⁰ Тренутно су три члана Одељења у категорији А1, а сасвим је могуће да се тај број на крају пројектног циклуса 2010. године удвостручи.

Табела 2.

Чланци чланова Одељења за етнологију и антропологију у часописима и зборницима (2005–2009)

Аутор	ЕАП	Антропологија	Остали часописи и зборници	Укупно
1	2	3	4	5
Антонијевић Драгана	5		6	11
Ђупурдија Бранко			3	3
Ердеи Илдико	1		5	6
Горунковић Гордана	2	3	5	10
Ивановић Зорица	2	1	2	5
Ковач Сенка	1	3	3	7
Ковачевић Иван	10	6	7	23
Миленковић Милош	6	5	3	14
Наумовић Слободан	1		5	6
Недељковић Саша	1		9	10
Радуловић Лидија	3	1	5	9
Рибих Владимир	4	3	6	13
Синани Данијел	3	3	3	9
Велимировић Данијела	1	1	1	3
Вучинић-Нешковић Весна	1		4	5
Жикић Бојан	8	3	8	19
Укупно	49	29	75	153

Подаци који су овде изнети показују да је mainstream антрополошке продукције, који представљају истраживачи запослени на Одељењу за етнологију и антропологију, толико продуктиван да се на њега не може односити запажање о бројним лењивцима у српској науци, осим уколико сам Бошковић квантитет сопствене продукције у овом периоду (1 књига и 9 самосталних чланака у часописима, те више текстова у разним зборницима³¹) не оцењује као резултат лењог истраживача. Уколико, приликом писања текста у зборнику из 2007. године (Бошковић, 2007d) Бошковић није имао могућност да се упозна с изузетно високим растом антрополошке продукције у периоду 2006–2009, мада и период 2000–2004. показује знатну тенденцију раста, то је морао учинити средином 2009. године приликом изношења става о стању српске антропологије о којем је овде реч.

О продуктивности осталих антрополога у Србији биће могуће прецизно расправљати на крају пројектног циклуса тј. 2010. године јер су пода-

³¹ Тачан број је тешко утврдити због вишеструког објављивања истог текста у више часописа или у часописима и зборницима.

ци који се могу пронаћи на сајту Народне библиотеке фрагментарни, а подаци који су за истраживаче Етнографског института САНУ објављени у часопису тог Института обухватају само период до 2007. године³², те их аутор овог текста није могао допуњавати. Ипак, већ летимичан увид у библиографије истраживача изван Одељења за етнологију и антропологију до 2007. године такође показује раст продукције у периоду од увођења квантитативних мерила резултата истраживача које финансира Министарство науке што тако постаје општа карактеристика антрополошке продукције у Србији. Ови, позитивни, помаци у антрополошкој продукцији могу веома лако бити уништени уколико опстане опскурна цитатометрија повезана с јаранским принципом која девастира вредан рад с бројним резултатима.³³ С друге стране повратак на искључиво квалитативно и рецензентско оцењивање резултата, такође, може погодovati јаранском принципу и обновити бујице похвала упућених аутору једног јединог рада написаног у целом петогодишњем циклусу.

Већ су поменути и тешкоће доношења паушалне оцена квалитета научне продукције једне научне дисциплине у неком временском периоду и скоро немогуће испуњавање захтева да оцењивач, осим квалификованости, буде дуготрајно и темељно упућен у ту продукцију, а да истовремено не буде и њен део. Озбиљност рецензентског посла у реер review систему, допуњена с вишеструким екстерним рецензентима, представља вододелницу озбиљног научног рада, с једне стране, и аматеризма, публицистике, и шизофреног „бављења“ антрополошким темама, с друге стране. Ипак, могуће је указати и на још неке особине антрополошке продукције о којој је реч као што је разноврсност те продукције у датој научној средини, која може посведочити о настојањима антрополога да, без обзира на малобројност, „покрију“ главна поља антропологије. Тако се у „Етноантрополошким проблемима“ могу наћи текстови из антропологије адвертајзинга (Antonijević, 2008), политичке антропологије (Erdei, 2008), историје етнологије (Gorunović, 2006b), антропологије сродства (Ivanović, 2007), антропологије фолклора (Kovačević, 2008a), антропологије права (Milenković, 2008), економске антропологије (Naumović, 2006), антропологије етничитета (Nedeljković, 2008), антропологије религије (Radulović, 2008 Синани, 2006), политичке етнографије (Ribić, 2008b), антропологије моде (Velimirović, 2006a), антропологије ритуала (Vučinić-Nešković, 2008), антропологије тела (Жикић, 2008b), а у „Антропологији“ текстови из антропологије традицијске културе (Gorunović, 2006a), антрополошке теорије (Ivanović, 2008), антропологије старења (Kovač, 2006), историје антропологије (Ковачевић, 2008c), теорије етнографије (Milenković, 2007), антропологије рода (Radulović, 2006), примењене антропологије

³² Види Гласник Етнографског института САНУ, бр. 55, св. 2, Београд, 2007.

³³ Према важећим правилима би било могуће да се једним јединим текстом објављеним у јаранском часопису, који је добио трогодишњи плаћени боравак на ISI листи, стекне највиша истраживачка категорија.

(Рибић, 2007), антропологије ритуала (Синани, 2008), антропологије моде (Velimirović, 2006b), когнитивне антропологије (Жикић, 2008a).

Овде наведени чланци, само по један за сваког аутора у „Етноантрополошким проблемима“ и „Антропологији“, су тек илустрација или случајан узорак антрополошких поља обухваћених текстовима чланова Одељења за етнологију и антропологију у ова два часописа. Екстензијом навођења наслова списак тема би се још проширио што се може сагледати пуним увидом у 10 бројева „Етноантрополошких проблема“ и 8 бројева „Антропологије“ изашлих у периоду 2006–2009. године.³⁴ Но, с обзиром на то да разноврсност тема којом се баве антрополози одређене научне заједнице још увек, бар експлицитно, не говори о квалитету те продукције и да се аутор овог текста обавезао да ће наводити само интерсубјективно проверљиве чињенице, он ће даље расправљање о новој српској антропологији препустити неком другом.

Прочитајте, па изволите.

Наведена литература

- Antonijević (2008) – D. Antonijević, O Crvenkapi, *Dureksu i ljutnji: proizvodnja, značenje i recepcija jedne bajke i jedne reklamne poruke*, Etnoantropološki problemi, God. 3. br. 1, Beograd, 2008.
- Bošković (2005a) – A. Bošković, The Image of the Other – Friend, Forigner, Patriot?, *Filozofija i društvo*, 3, Beograd, 2005.
- Bošković (2005b) – A. Boskovic, Joyeuses Tropique: Five Encounters with Alterities in Brazil, *Dialectical Anthropology*, Vol. 29, 2005.
- Bošković (2005c) – A. Boškovic, Distinguishing 'self and other'. *Anthropology and national identity in former Yugoslavia*, *Anthropology Today*, Vol. 21, No. 2, april 2005.
- Bošković (2006) – A. Bošković, Mit, politika, ideologija, Institut društvenih nauka, Beograd, 2006.
- Bošković (2007b) – A. Bošković, Od teorije kulture ka objašnjenju sveta, *Kultura*, 118–119, Beograd, 2007.
- Boskovic (2007c) – A. Boskovic, Troubles with Identity: South African Anthropology 1921–2005, *Anthropological Yearbook of European Culture*, 16. 2007. (with Ilana van Wyk)

---

³⁴ На Интернет сајту www.anthroserbia.org могу се осим комплетних бројева часописа „Етноантрополошки проблеми“ и „Антропологија“ наћи и два зборника у издању Одељења (Nedeljković, 2007) и Рибић (2008a) као и 3 књиге Милоша Миленковића, 4 књиге аутора овог текста и једна колективна монографија (Ковачевић, Жикић, Ђорђевић, 2008). У тренутку писања овог рада последње свеске оба часописа нису још биле презентне на Интернет сајту.

- Boškovic (2007e) – A. Boskovic, Anthropology in Unlikely Places: Yugoslav Ethnology Between the Past and the Future, in A. Boskovic (ed.), *Other People's Anthropologies: Ethnographic Practice on the Margins*, Berghahn Books (November 1, 2007).
- Boškovic (2008) – A. Boškovic, Escape from Poverty: Obstacles Preventing NGOs from Becoming Fully Fledged Service Providers in the Area of Social Protection in Serbia, *Stanovništvo*, god. XLVI, br. 1, Beograd, 2008.
- Bošković (2009) – A. Bošković, O duhovima i ogledalima – prilog proučavanju antropologije razlike, *Sociologija* Vol. LI, br. 1, Beograd, 2009.
- Erdei (2008) – I. Erdei, Television, Rituals, Struggle for Public Memory in Serbia during 1990s, *Etnoantropološki problemi*, God. 3, br. 3, Beograd, 2008.
- Gorunović (2006a) – G. Gorunović, Marksistički model dinarske zadruge u srpskoj etnologiji, *Antropologija*, br. 2, Beograd, 2006.
- Gorunović (2006b) – G. Gorunović, Pseudomarksizam i protofunkcionalizam u srpskoj etnologiji: Kulišić versus Filipović, *Etnoantropološki problemi*, God. 1. br. 2, Beograd, 2006.
- Haanstad (2009) – E. J. Haanstad, Violence and Temporal Subjectivity, *Anthropology and Humanism*, Vol. 34, Is. 1. 2009, 71–82.
- Ivanović (2007) – Z. Ivanović, Antropološka kritika teze o „braku kupovinom žena“ kao prilog promišljanju interdisciplinarnosti, *Etnoantropološki problemi*, God. 2, Br. 2, Beograd, 2007.
- Ivanović (2008) – Z. Ivanović, Pogled na savremene transformacije antropološke teorije i prakse, *Antropologija*, 6, Beograd, 2008.
- Kovač (2006) – S. Kovač, Les signes du vieillissement, *Antropologija*, br. 1. Beograd, 2006.
- Kovačević (2008a) – I. Kovačević, Cokelore (Fine and Best), *Etnoantropološki problemi*, God. 3, Br. 1, Beograd, 2008.
- Kovačević (2009) – I. Kovačević, O ćurkama, pilićima i citatnim indeksima, *Antropologija*, 8, Beograd, 2009.
- Milenković (2007) – M. Milenković, Paradoks postkulturene antropologije: Postmoderna teorija etnografije kao teorija kulture, *Antropologija*, 3, Beograd, 2007.
- Milenković (2008) – M. Milenković, Problemi konstitucionalizacije multikulturalizma – pogled iz antropologije. Deo prvi: o „očuvanju“ identiteta, *Etnoantropološki problemi*, God. 3, br. 2, Beograd, 2008.
- Naumović (2006) – S. Naumović, On the heaviness of feathers, or what has culture got to do with the failure to establish an organic poultry production business in contemporary Serbia?, *Etnoantropološki problemi*, God. 1. br. 1, Beograd, 2006.
- Nedeljković (2007) – S. Nedeljković (ur.), *Antropologija savremenosti*, Etnološka biblioteka, Srpski genealoški centar, Beograd, 2007.
- Nedeljković (2008) – S. Nedeljković, Individual Migrations of Montenegrins to Serbian Cities in the Post-Second World War Period, *Etnoantropološki problemi*, God. 3, br. 3, Beograd, 2008.

- Pantić (2009) – D. Pantić (ur.), Glas naroda: rasprave o javnom mnjenju, Institut društvenih nauka, Centar za politikološka istraživanja i javno mnjenje, Beograd, 2009.
- Radulović (2006) – L. Radulović, Religija i rod: kritički osvrt na pristupe istraživanju, Antropologija, 1, Beograd, 2006.
- Radulović (2008) – L. Radulović, Dekonstrukcija diskursa materinstva na osnovu religijsko-magijske prakse, Etnoantropološki problemi, God. 3, br. 1, Beograd, 2008.
- Rašević (2007) – M. Rašević (ur.), Pomeramo granice, Institut društvenih nauka, Beograd, 2007.
- Ribić (2008b) – V. Ribić (ur.), Antropologija postsocijalizma, Etnološka biblioteka, Srpski genealoški centar, Beograd, 2008.
- Velimirović (2006a) – D. Velimirović, Kulturna biografija grandiozne mode: Priča o kolekciji Vitraž Aleksandra Joksimovića, Etnoantropološki problemi, God. 1, br. 2, Beograd, 2006.
- Velimirović (2006b) – D. Velimirović, Moda, ideologija i politika: Odevanje Jovanke Broz, Antropologija, 1, Beograd, 2006.
- Vučinić-Nešković (2008) – V. Vučinić-Nešković, The Stuff of Christmas Homemaking: Transforming the House and Church on Christmas Eve in the Bay of Kotor, Montenegro, Etnoantropološki problemi, God. 3, br. 3, Beograd, 2008.
- Бошковић (2005d) – А. Бошковић, Антропологија и сродне науке – методологија и перспективе, Зборник Етнографског института САНУ, бр. 21, Београд, 2005.
- Бошковић (2007d) – А. Бошковић, Между етнологијата и антропологијата: неколико бивши Југославски вижданија, Българска етнологија, 4, 2007.
- Бошковић (2007a) – А. Бошковић, Клифорд Герц: једна каријера, Гласник Етнографског института САНУ, LIV, Београд, 2007.
- Жикић (2008a) – Б. Жикић, Како сложити бабе, жабе и електричне гитаре: Увод у когнитивну антропологију, Антропологија, 6, Београд, 2008.
- Жикић (2008б) – Б. Жикић, Неукроћена „горопад“: управљање репродукцијом као културна пракса, Етноантрополошки проблеми, Год. 3, бр. 1, Београд, 2008.
- Ковачевић (2006) – И. Ковачевић, Традиција модерног, Српски генеалошки центар, Београд, 2006.
- Ковачевић (2008б) – И. Ковачевић, Однос државе према хуманистичким наукама у Србији почетком XXI века. Цитатометрија као покушај убиства српске антропологије, Етноантрополошки проблеми, Год. 3, св. 2, Београд, 2008.
- Ковачевић (2008ц) – И. Ковачевић, О писању историје антропологије краја двадесетог и почетка двадесет првог века, Антропологија, 6, Београд, 2008.

- Ковачевић, Жикић, Ђорђевић (2008) – И. Ковачевић, Б. Жикић, И. Ђорђевић, Страх и култура, Етнолошка библиотека, Српски генеалогски центар, Београд, 2008.
- Рибић (2008а) – В. Рибић, Национализам хрватских комуниста у време „Маспока“, Антропологија, 6, Београд, 2008.
- Рибић (2007) – В. Рибић, Примена антропологије у развоју бивших колонија, Етноантрополошки проблеми, Год. 2, бр. 1, Београд, 2007.
- Синани (2006) – Д. Синани, Антрополошка проучавања феномена опседнутости: друштвени аспекти и импликације, Етноантрополошки проблеми, Год. 1, бр. 2, Београд, 2006.
- Синани (2008) – Д. Синани, „Живот“ једног ритуала, Антропологија, 6, Београд, 2008.

Ivan Kovacevic

„AMERICAN IDOL“, „FRIENDLY PRINCIPLE“ AND EVALUATION OF RESULTS OF THE HUMANITIES IN SERBIA

Summary

Discussions between paid citation metrics analysts and quantophrenic technoids, on the one hand, and scientists in the field of humanities and social sciences, on the other hand, are not possible. A different debate, within the scope of social sciences and the humanities, can contribute to building a complete and adequate system of evaluation of science in Serbia. One such discussion, at the Internet Forum „Blow – Room“ was a motive to present the basic ideas for the reconstruction and improvement of assessment of scientific results.

The basic ideas include the liberation of the Serbian social sciences and humanities from citation metrics, including foreign, Reuters' lists, and local lists, made by the company CEON, using the insignificant number of citations. Another component involves retaining the quantitative criterion that distinguishes between productive and unproductive researchers, but with the third condition being that a reviewing principle is dominant both in the evaluation of the quality of an individual text and its suitability for publication in a particular magazine, and in the making of a list of referential journals with the adoption of the European ERIH list.